

زنده یاد لاهوتی که از بیماری قلبی رنج می برد سرانجام در دوشنبه (شب سه شنبه) ۴ جمادی ثانی ۱۴۲۰ ق مطابق با ۲۵ مرداد ۱۳۷۸ ش در تهران دارفانی وداع گفت. پیکرش صبح روز چهارشنبه از مقابل تالار وحدت تشییع و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

عبدالحسین جواهر کلام

* * *

موارد زیر اشاره کرد:

۱. دیوان اشعار.
۲. منظومه ساغر و سامان.
۳. تضمین ترکیب بند هانف اصفهانی.
۴. تصحیح و تحقیق دیوان نجیب کاشانی (شاعر دوره صفوی).
۵. تدوین و تصحیح دیوان ابوتراب بیک فرقتی (جد اعلای خود).

نماز را عهده دار بود.

مرحوم لاهوتی در انواع شعر - غزل و قصیده و مثنوی و رباعی - طبع آزمایی کرده و بیشتر به غزلسرای می پرداخت و الحق در این شیوه، غزلیاتی شورانگیز و دلنشین به بازار ادب فارسی عرضه داشته است.

از آثار قلمی استاد لاهوتی می توان به

فرهنگی

گزارشی از سی و دومین

نمایشگاه بین المللی کتاب قاهره

سی و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب، در روز ۸/۱۱/۱۳۷۸ با حضور رئیس جمهور مصر گشایش یافت. گفته می شد در این نمایشگاه چهار میلیون کتاب عرضه شده است. بواقع باور این شمارگان برای شنونده اندکی دشوار به نظر می رسد، اما دیدن نمایشگاه قاهره که بیشتر به شهر کتاب مانده است، این غرابت را از ذهن می زداید. نمایشگاه کما و کیفاً بسیار عظیم و واقعاً شگفت آور است، اگر بگویم فقط در غرفه «الهیته العامه للکتب» هزاران هزار عنوان کتاب عرضه شده بود، بی گمان اغراق نیست.

گسترده ترین وسعت مکانی و شمارگانی را دو ناشر دولتی بسیار فعال و بزرگ و پیشینه دار خود مصر به عهده داشتند: «الهیته العامه للکتب» و «دارالمعارف». شرکت کشورهای اسلامی در این نمایشگاه نیز بسیار چشمگیر بود. ناشران عربستان سعودی که غالباً در نمایشگاه های بین المللی شرکت نمی کنند، در این نمایشگاه با گستردگی کتاب عرضه کرده بودند. سالنهای ناشران غیرعربی نیز بسیار زیاد و گسترده بود و یک سالن بزرگ نیز ویژه ناشران عربی بود که کتاب های غیرعربی چاپ کرده بودند. نمایشگاه قاهره را گروهی (شرکت کنندگان و بازدیدکنندگان) بزرگ ترین نمایشگاه جهان اسلامی می دانند. نکاتی در این نمایشگاه

یادکردنی است:

۱. عناوین و تعداد کتاب، بسیار گسترده و پرتنوع بود، و آثار جدید بویژه به خامه نویسندگان مصری بسیار فراوان. یکی از فاضلان که به کتاب های فقهی و حقوقی نظر داشت، می گفت: بیش از ده عنوان کتاب درباره «قانون و خشونت» و بیش از ده عنوان کتاب درباره «حقوق مؤلفان» و چگونگی حق تألیف و نگارش برای نویسندگان تهیه کرده ام. درباره نظام سیاسی اسلام چگونگی حضور دین در جامعه، تکثیرگرایی در جامعه، چگونگی برخورد اسلام با ادیان و افکار گوناگون و ... فراوان کتاب نوشته شده بود. گو اینکه این آثار غالباً از ژرفایی برخوردار نبودند، اما نشانه توجه نویسندگان به نکات مهم است.

۲. ناشران بگسترده و ظاهرآ بدون هیچ مانع و سانسوری کتاب هایشان را عرضه کرده بودند. این موضوع در این نمایشگاه جلوه خیره کننده ای داشت. کتاب های شیعی با عناوین مختلف و موضوعات مختلف و سمت و سوی های گوناگون در نمایشگاه حضور داشت و این نشان می داد که اگر روابط ایران و مصر به لحاظ سیاسی سامان درستی بیابد، مصر بهترین جای نشر افکار شیعی است. آقاسای صالح وردانی روزنامه نگار و نویسنده تیزهوش و نکته سنج مصری که تشیع را پذیرفته و کتاب های ازجمنندی را غالباً در نقد افکار پیشین خود و منابع و مصادر و افکار اهل سنت نوشته است

(از جمله کتاب های: السیف والسیاسه، صراع بین الاسلام النبوی والاسلام الاموی، الشیعه فی مصر: من الامام علی حتی الامام الخمینی، فقهاء النفط؛ رایة الاسلام السعودی، الخدعه: حقیقه الاسلام بین النص والسیاسه و...) به من گفت تمام کتاب های من را شیوخ الازهر رسماً تحریم کرده اند. با این حال تمام کتاب های آقای وردانی و جدیدترین آنها که در نقد فتاوی بن باز مفتی در گذشته عربستان بود، در نمایشگاه و در غرفه های متعددی به فروش می رفت.

شیوخ الازهر، آقای نصر حامد ابوزید، نویسنده و قرآن پژوه نواندیش مصری را مرتد اعلام کردند و او مجبور به مهاجرت از مصر شد؛ برخی از کتاب های وی را ناشران مصری چاپ کرده اند و برخی را کشورهای دیگر عربی؛ اما در نمایشگاه تمام کتاب های او و کتاب هایی که به نقد دیدگاه های وی پرداخته بودند و نیز کتاب هایی که به طرفداری از او نوشته بودند، وجود داشت. کتاب هایی علیه انور سادات، و گاه به تجلیل از او، کتاب هایی در تجلیل از خالد اسلامبولی، کتاب هایی درباره اخوان المسلمین افکار و اندیشه های آنان، فسران و ... در این نمایشگاه عرضه شده بود. و این نشانگر تسامح شگفت بانیان فرهنگی کشور مصر بود و نمایشگاه را به حق جایگاه عرضه اندیشه و کتاب کرده بود.

۳. شرکت کنندگان مصری بسیار گسترده بودند؛ هرچند خرید گسترده نبود.

ناشران کمبود خرید را از جمله به وضع بسیار بد مالی مستند می دانستند. آنان می گفتند بسیاری از مراجعه کنندگان با حساسیت و علاقه کتاب ها را اورانداز می کنند و در قیمت گفتگو می کنند و گاه از اینکه نمی توانند بخردند با حسرت رد می شوند.

۴. یکی از ناشران سوری (دار ناصیف) عناوین بسیاری از کتاب های ایرانی بویژه در تاریخ ایران و ادبیات فارسی عرضه کرده بود که با استقبال خوبی مواجه بود. او خود از عرضه کتاب های ایرانی و فروش آن بسیار راضی بود.

۵. اداره نمایشگاه به هیچ روی سامان درستی نداشت: نه کتاب ها به درستی فهرست شده بود و شاید به لحاظ گستردگی عناوین کتاب ها فهرست آنها ممکن نبود و نه ناشران بر اساس نظامی کارآمد چیده شده بودند. فهرست ناشران نیز دقیق و کارآمد نبود.

۶. کنفرانس های جنبی نمایشگاه نیز بر اساس عناوین گزارش شده متنوع بود و شرکت کنندگان از کشورهای مختلف اسلامی و متفکران اسلامی بود. از جمله رژه گارودی نیز در یکی از روزها سخنرانی داشت.

۷. آثار مکتوب علیه اسرائیل، صهیونیسم و دفاع از فلسطین و مبارزات مردم مظلوم آن دیار در نمایشگاه حضور بس جدی داشت. جناب آقای قاسمی مسئول دفتر حافظ منافع ایران در مصر، در نشست با بازدید کنندگان ایرانی نمایشگاه در ضمن گزارش تحلیلی سودمندی از اوضاع مصر از جمله گفتند با اینکه مردم تقریباً حسنی مبارک را به عنوان رئیس جمهوری موفق پذیرفته اند و به او احترام می گذارند و او به اقتضای انور سادات، ارتباط با اسرائیل را از جمله جلوه های سیاست خارجی اش قرار داده است، با این همه مردم بشدت ضد اسرائیل و ضد صهیونیست هستند و از تظاهر بدان تن نمی زنند. چنین است که روز اوّل نمایشگاه دانشگاهیان با تجمع در جلو نمایشگاه از شرکت اسرائیل جلو گیری کردند و در آهنگ ها و موسیقی های داخل نمایشگاه بیشترین سهم از آن آهنگ ها و موسیقی های

ضد اسرائیل بود و این موضوع در روز ورود باراک نخست وزیر اسرائیل به مصر اوج گرفت. در دو روز بعدی که باراک در مصر بود، فضای نمایشگاه یکسره فریاد قدس، فلسطین و هجوم به اسرائیل و سیاست های تجاوزکارانه او بود؛ بویژه در آن دو روز، نوار حماسی غم آلودی را با عنوان «الحلم العربی» که در جمع عظیمی در لبنان ۲۴ نفر از هنرمندان و خوانندگان کشورهای عربی خوانده اند و در ضمن آن مرثیه ها، غم ها، حماسه ها و شهادت طلبی های فلسطینیان را فریاد کرده اند، به صورت گسترده ای در بلندگوهای غرفه ها و سالن ها گذاشتند. این نوار با تصویرهای ویدئویی آن بسیار شکننده و تکان دهنده است که بر اساس آنچه خواننده می شود، تصویرهایی از روزهای اشغال فلسطین تا روزهای حماسه و خون به نمایش در می آید. این فیلم در غرفه های نمایشگاه در آن دو روز به گستردگی پخش شد.

۸. در کنار آثار مکتوب، آثار شنیداری، تصویری نیز جایگاه جالب توجهی داشت. از جمله ۷۵۰ ساعت تفسیر قرآن کریم از شعراوی مفسر بلندآوازه اخیر مصر با صوت و تصویر و برنامه های آموزشی و پژوهشی بسیار دیگر.

۹. چگونگی نگاه متفکران و حتی مردم عادی مصر به ایران و شیعه بسیار جالب توجه و تأمل آفرین است؛ نگاهی از سر مهر و آمیخته به عظمت و بزرگی و عشق.

۱۰. سخن آخرین اینکه متولیان فرهنگی ایران را سزای چنان است که راه های پیوند فرهنگی با مصر را بگشایند و در این راه از هیچ تلاشی دریغ نوزند. مصر بهترین جای برای حضور فکر شیعی است. چگونگی حضور مردم در جوامع مقدس مانند مسجد رأس الحسین (ع) سید نقیسه، سید زینب (به تعبیر مصریان) و ... چگونگی برخورد اهل فکر و فرهنگ و استادان و دانش آموختگان مصری با ایران، فرهنگ ایرانی، شیعی و ... بسیار شنیدنی و خواندنی است که در عهده گزارش دیگر خواهد بود.

محمدعلی مهدوی راد

برگزاری همایش کتاب برگزیده حوزه

اولین همایش «کتاب برگزیده حوزه» از سوی معاونت پژوهشی حوزه علمیه قم، روز پنج شنبه (۱۴ بهمن ۷۸) برگزار شد.

پس از سخنرانی مدیر محترم حوزه علمیه قم، حجت الاسلام والمسلمین حسینی بوشهری و توضیحات معاونت پژوهشی و قرائت بیانیه نخستین همایش کتاب حوزه، ۲۷ اثر در زمینه های فقه و اصول، علوم قرآنی و تفسیر، فلسفه و کلام، اخلاق و عرفان، تاریخ اسلام و سیره معصومین، حدیث، رجال، ادبیات کودک، نوجوان و جوان، مباحث و شبهات فکری روز و متفرقه، به عنوان آثار برگزیده کتاب حوزه معرفی شدند. این آثار در چهار رتبه درجه بندی شده و بدین قرارند:

رتبه اول

۱. مقالات تاریخی (دفتر چهارم)، رسول جعفریان.
۲. آرای دانشمندان مسلمان در تعلیم و تربیت و مبانی آن، جمعی از نویسندگان.
۳. تاریخ تحلیلی اسلام، محمد نصیری رضی.
۴. مبانی کلامی اجتهاد، مهدی هادوی.
۵. کاوش های فقهی، سید عباس قائم مقامی.
۶. تحقیق و تصحیح سفینه البحار، علی اکبر الهی خراسانی.
۷. پژوهشی در عصمت معصومان، حسن یوسفیان و احمد حسین شریفی.
۸. ششمین باغبان اندیشه، حسین سیدی.

رتبه دوم

۱. تحقیق و تصحیح انساب الاشراف، محمد باقر محمودی.
۲. تاریخ حدیث، کاظم مدیرشانه چی.
۳. مبانی هنری قصه های قرآنی، سید ابوالقاسم حسینی.
۴. تحقیق و تصحیح فوائد القواعد، سید ابوالحسن مطلبی.
۵. گردآوری میراث فقهی: غنا و موسیقی، رضا مختاری و محسن صادقی.
۶. خدا و مسأله شر، محمدحسن قدردان قراملکی.

در حوزه زبان کتاب های «فرهنگ فارسی امروز» تألیف دکتر غلامحسین صدری افشاری و «المدخل الی تعلم المکالمه العربیه» تألیف محمد حیدری و مرحوم علی حیدری از انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی قم به عنوان کتاب سال انتخاب شدند و کتاب «فرهنگ امثال حکم انگلیسی» تألیف اسدالله نوروزی مورد تقدیر قرار گرفت.

در علوم خالص، کتاب های «آشنایی با مکانیک آماری جدید» نوشته دیوید چندلر، ترجمه نادر رابط از مرکز نشر دانشگاهی و «جنین شناسی» تألیف مریم شمس لاهیجی از انتشارات دانشگاه شهید بهشتی برگزیده شد.

در حوزه علوم عملی کتاب های زیر به ترتیب در رشته های پزشکی و کشاورزی انتخاب شدند ۱. «شیمی دارویی» ترجمه دکتر عباس شفیع و دکتر بردیا فرزام فر از مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران. ۲. «ترویج و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی» دکتر ایرج ملک محمدی از انتشارات مرکز نشر دانشگاهی.

ضمناً در این حوزه کتاب های جراحی قاعده جمجمه، بیماری شایع گوارشی در کودکان، عملیات حرارتی و مهندسی سطح، الکترونیک قدرت، فیلترهای فعال و غیرفعال، دانشنامه ماشین کاری، طراحی اجزای ماشین، قراردادهای ساختمانی، تکنولوژی فراروش غذا، نگهداری و تعمیرات و مرتع و مرتع داری مورد تشویق واقع شدند.

در حوزه هنر گنجنامه چهار جلدی تدوین شده از سوی مرکز تحقیقات دانشکده معماری دانشگاه شهید بهشتی از انتشارات دانشگاه شهید بهشتی و سازمان میراث فرهنگی منتشر شده است.

همچنین کتاب «طبن، شهری کبود» درخور تشویق شناخته شد.

در بخش ادبیات، بصیرت سایه ها سروده رضا صفریان از انتشارات نشر توسعه کتاب برگزیده اعلام شد و در بخش ادبیات کودک و نوجوان، نیز کتاب «از کجایم آبی گل سرخ» نوشته مهدی میرمیایی از انتشارات نشر قو و «افسانه بلیناس جادوگر» نوشته محمدرضا یوسفی به طور مشترک به عنوان کتاب برگزیده

کتاب سال جمهوری اسلامی ایران
عصر روز شنبه ۷۸/۱۱/۱۶ با حضور ریاست محترم جمهوری وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و جمعی از اهل قلم و هنر برگزیدگان هفدهمین دوره کتاب سال و هفتمین دوره جایزه جهانی کتاب سال معرفی شدند.

ظاهر آبرای انتخاب کتاب سال در رشته های مختلف جمعاً ۹۲۷۲ عنوان کتاب به دبیرخانه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران رسیده که پس از حذف کتاب های افست، کمک درسی و نظایر آن ۵۴۶۶ عنوان کتاب برای بررسی و انتخاب مورد داوری قرار گرفت.

در رشته کلیات «دانشنامه جهان اسلام» به سرویراستاری دکتر غلامعلی حداد عادل از انتشارات بنیاد دایرةالمعارف اسلامی انتخاب شد. همچنین در این بخش «کتابشناسی توصیفی دکتر علی شریعتی» تألیف محمد اسفندیاری درخور تشویق قرار گرفت.

در حوزه فلسفه و روانشناسی دو اثر «ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام» تألیف دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی از انتشارات نو و «تغییر رفتار و رفتار درمانی» تألیف علی اکبر سیف از انتشارات دوران انتخاب شدند. ضمناً کتاب های نقد قوه حکم، فلسفه علم نیز درخور تقدیر شناخته شد.

در حوزه دین «موسوعه طبقات الفقهاء» تألیف آیه الله جعفر سبحانی از انتشارات مؤسسه امام صادق (ع) انتخاب شد و آثار «مختلف الشیعه فی الاحکام الشریعه»، «دروس تهئیدیه فی الفقه الاستدلالی» و «مدارک العروه» درخور تقدیر شناخته شدند.

در رشته علوم اجتماعی به ترتیب کتاب های زیر درخور تقدیر شناخته شدند:

۱. تحلیل و تفسیر «مجموعه اسناد روستایی و عشایری ایرانی» به کوشش جواد صفی نژاد، ۲. «پیش به سوی شرق» اولریخ گرگه ترجمه پرویز حیدری ۳. «تئوری اقتصاد خرد (پی. آر. جی لیارد/ ل. ل. والترز) ترجمه عباس شاکری ۴. «اندیشه های اقتصادی میلثون فریدمن» (ایمون باتلر) ترجمه فریدون تفضلی ۵. «حسابداری پیشرفته» ترجمه و تألیف رضا شباهنگ.

۷. رنگین کمائی از نور + همسایه های آفتاب، مجید ملامحمدی.

۸. رابطه ایران با اسلام و تشیع + حضرت خدیجه اسطوره ایشار و مقاومت محمد محمدی اشتهاردی.

رتبه سوم

۱. درآمدی بر حقوق اساسی، محمدحسین اسکندری و اسماعیل دارا بکایی.

۲. فرهنگ سخنان امام حسین، محمد دشتی.

۳. درنامه علوم قرآنی، حسین جوان آراسته.

۴. اذن و آثار حقوقی آن، علیرضا فصیحی زاده.

۵. حاکمیت دینی، نبی الله ابراهیم زاده.

۶. تحقیق و تصحیح نهیة المرام فی علم الکلام، فاضل عرفانی.

۷. عدالت صحابه در میزان کتاب و سنت، غلامرضا کاردان.

۸. ترجمه تفسیر جوامع الجامع (۶جلد)، عبدالعلی صاحبی.

۹. مسند فاطمة الزهرا، سید حسین شیخ الاسلامی.

۱۰. علم و فلسفه، حمید پارسانیا.

۱۱. تحقیق و تصحیح رسائل سید لاری، سید علی میرشریفی.

همچنین آقای محمدحسین ملک زاده، مترجم فصل دوازدهم کتاب «کفایة المستفید فی علم القرائة والتجوید» اثر استاد محمد عربی القبانئ شایسته تشویق شناخته شد.

بنا به گفته مسئولان محترم این همایش ۲۶۷ عنوان کتاب به دبیرخانه مربوط ارسال شده بود که بیشترین آنها در موضوع «ادبیات کودک، نوجوان و جوان» بوده است و پس از آن موضوعات زیر قرار می گیرد: فقه و اصول (۳۸ اثر)، علوم قرآنی و تفسیر (۲۹ اثر)، تاریخ اسلام و سیره معصومین (۱۹ اثر) مباحث و شبهات فکری روز (۱۴ اثر) و رجال (۱۳ اثر).

در این همایش کتاب هایی به مرحله داوری راه یافتند که چاپ و انتشار آنها در سال ۱۳۷۷ بود.

*

سال معرفی شدند. در این حوزه همچنین کتاب های «صد سال داستان نویسی» نوشته حسن میرعبادینی و «شعله طور» اثر مرحوم عبدالحسین زرین کوب، «استعاره»، «یک روز مانده به عید پاک»، «گزیده اشعار قیصر امین پور»، «هفت بند مویه» و «بلیارد در ساعت نه و نیم» اثر هاینریش بل درخور تشویق شناخته شدند.

دهکده ساحلی، زنبور و سیب قرمز، هرچه هستی بهتری، ماجرای شگفت انگیز ساندویچ خیار و پرواز هم کتاب های بخش ادبیات کودک و نوجوان بودند که مورد تشویق قرار گرفتند.

در حوزه تاریخ و جغرافیا هیأت داوران کتاب «شاه طهماسب اول» نوشته منوچهر پار دوست را درخور تقدیر و تشویق دانست.

*

گزارشی از هجدهمین

نمایشگاه بین المللی کتاب در شارجه

از سال ۱۳۸۲ نمایشگاه بین المللی کتاب در شارجه برگزار می شود. هجدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب شارجه، صبح روز سه شنبه ۲ نوامبر ۱۹۹۹ م. با سخنرانی دکتر قاسمی امیر شارجه افتتاح شد. این نمایشگاه از تاریخ ۲ تا ۱۳ نوامبر با کوشش اداره فرهنگ و تبلیغات شارجه برگزار شد.

شارجه یکی از هفت امیرنشین امارات متحده عربی است که از نظر اهمیت و موقعیت در رده سوم قرار دارد و به عنوان مرکز فرهنگی شهرت دارد؛ همان طوری که دبی به عنوان مرکز تجاری و ابوظبی به عنوان مرکز سیاسی شناخته می شود. تعداد دانشگاه های شارجه بیش از سایر امیرنشین ها می باشد. سطح دین داری مردم شارجه از دیگر جاها بالاتر است. مردم این امیرنشین سعی بر رعایت اخلاق و احکام اسلامی دارند و برخی از احکام اسلامی در آن جا به صورت قانون حکومت درآمده است. مردم از فرهنگ بالایی برخوردارند که استقبال آنان از نمایشگاه کتاب گویای این واقعیت است.

این نمایشگاه به نوبه خود بسیار گسترده بود و تأسیس چنین نمایشگاهی از امارات متحده بسیار دور از انتظار می نمود، که هیجده سال این کار فرهنگی بزرگ را پی

بگیرند. ولی متأسفانه از اطلاع رسانی ضعیف بین المللی برخوردار بود و آن هم شاید به خاطر این بود که انگیزه آنان از برگزاری نمایشگاه بین المللی فقط کشورهای عرب حاشیه خلیج فارس باشد. ولی بعداً به خاطر استقبال زیاد، گسترش پیدا کرد و از آن حلقه خارج شد. بنابراین بسیاری از محققین و دانش پژوهان از این نمایشگاه بی خبرند. این نمایشگاه در مرکز اِکسپو در ابتدای شارجه منطقه بحیرا قرار دارد و دارای ۶ سالن و حدود ۸۰۰۰ مترمربع زیربنا می باشد و با ۵۱۱ غرفه از ناشران خارجی و داخلی و با ۴۹۵۷۵ عنوان کتاب برگزار گردید.

بازدیدکنندگان داخلی

گروهی از بازدیدکنندگان مردان و زنانی را تشکیل می داد که اهل دانش بودند و بازدید عمیق به کتاب ها می نگریستند و اگر گمشده خود را می دیدند، فوراً به تهیه آن اقدام می کردند.

این گروه عمدتاً در حوزه های علوم اسلامی و انسانی به چشم می خورد و بعضی از بازدیدکنندگان کتابی را بسیار خوب می یافتند در صدد معرفی آن به دوستان خود برمی آمدند که این خلُق و خوی محققین و اندیشمندان است.

گروهی دیگر مردان و زنانی بودند که فقط برای آشنایی با تازه های کتاب به غرفه ها سرک می کشیدند و بعضاً کتاب ها را تورق می کردند؛ اگر مقبول می افتاد آن را می خریدند. گروه آخر از بازدیدکنندگان داخلی آن دسته ای بودند که جهت کسب اطلاعات جدید از کم و کیف کتاب، ناشرین و نمایشگاه، در راه روه های سالن حرکت می کردند و تمام غرفه ها را از جلوی چشمان حیرت زده خود می گذراندند.

اما دانش آموزان پسر و دختر از این سه گروه خارج بودند، آنها به دلیل تبلیغات وسیعی که در مدارس درباره غرفه های کتاب مخصوص بچه ها انجام شده بود و اداره فرهنگ و تبلیغات شارجه نیز زمان خاصی را برای دانش آموزان پسر و زمان خاص دیگری را برای دانش آموزان دختر قرار دادند، پس از ورود به نمایشگاه مستقیم به غرفه های کودک

و نوجوانان و جوانان می رفتند و کتاب های قصه، رمان، داستان، شعر و کتاب های کمک درسی و آموزشی را خریداری می کردند و از کنار غرفه های دیگر به آرامی عبور می کردند.

زمان اختصاصی مدارس پسران صبح روزهای زوج هفته و صبح روزهای فرد به مدارس دختران اختصاص داشت و بعد از ظهرها هم به خانم ها اختصاص داشت.

نوع کتاب

از آن جایی که ناشرین عرب عموماً در حوزه علوم انسانی و علوم اسلامی فعالیت می کنند، اکثر کتاب ها در این علوم بود؛ اگرچه ناشرین کشورهای غربی در بخش کتاب های علوم تجربی و ریاضی بسیار فعال بودند، ولی تعداد آنها کم بود.

بخش عمده نمایشگاه را کتاب های علوم اسلامی و علوم انسانی تشکیل می داد و این کتاب ها در حوزه فلسفه شرق و غرب و فلسفه اسلامی، کلام جدید و کلام اسلامی، اندیشه سیاسی غرب، عرب و اندیشه سیاسی اسلام، فقه، حدیث، رجال، تاریخ، سیره پیامبر، روانشناسی، جامعه شناسی، حقوق، اصول فقه و ادبیات عرب و ... وجود داشت. بسیاری از این کتاب ها ترائی بودند و بخش کمی از این موضوع ها همان مباحث و آراء و نظرهای قدما، ولی با رویکردی نو و مقداری نیز نوآوری ها و مسائل مستحدثه و مسائل جدید دیده می شد.

در این نمایشگاه کتاب های زیادی در رابطه با علوم کامپیوتر، سخت افزاری و نرم افزاری به زبان های عربی، انگلیسی و فرانسه به چشم می خورد.

کتاب های داستان، شعر، رمان و ادبیات کودکان فراوان دیده می شد.

متأسفانه بسیاری از کتب شیعه در آن جا ممنوع بود، و این در حالی بود که کتب ضد شیعه آزاد بود و در معرض فروش و دید قرار داشت و این بخش از کتاب ها در غرفه های عربستان سعودی بیشتر به چشم می خورد؛ گرچه مورد توجه هم نبود. زیرا یکی از این کتاب ها که در غرفه ای از عربستان سعودی بود، تا روز آخر در همان بسته بندی و در

همان محل قرار داشت. این نشانگر بیداری برادران اهل سنت است که کمتر تحت تأثیر افکار وهابی ها قرار می گیرند و همواره به دنبال حقیقت هستند.

بازدیدکنندگان خارجی

دسته اول بازدیدکننده خارجی نمایشگاه بین المللی کتاب شارجه خارجیانی بودند که در دبی و یا شارجه و یا ابوظبی زندگی می کردند. این دسته افرادی بودند که نوعاً اهل فرهنگ، کتاب و دانش بودند.

دسته دوم از کشورهای نزدیک مانند عمان، اردن که با این کشور مرز خاکی دارند، به شارجه سفر کردند. از ایران هم کمتر از پانزده نفر در آنجا دیده شدند که تعدادی از کارکنان سفارت و رایزن فرهنگی ایران در امارات و تعداد دیگر که جهت بازدید از نمایشگاه جیتکس به دبی رفته بودند و دسته سوم چند تن از روحانیان حوزه علمیه قم بودند که از نمایشگاه بین المللی کتاب شارجه دیدار داشتند. این تعداد از روحانیون حوزه علمیه قم که جهت بازدید و آشنایی با تازه های کتاب و آثار علمی پژوهشی و خرید کتاب در حوزه علوم اسلامی از قم بدانجا سفر کردند، بسیار عمیق غرقه ها را مورد بازدید قرار می دادند و کتاب ها را از زیر دید تیزبین خود می گذراندند و با ناشران پیرامون موضوع های در دست تهیه و تألیف و تحقیق و چاپ گفت و گو می کردند.

غرفه داران و ناشران

هجدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب شارجه مورد استقبال زیاد ناشران عرب قرار گرفت. از این رو مسئولین نمایشگاه دو سالن به مجموعه نمایشگاهی که با چادر مسقف شده بود، اضافه کردند و این در حالی بود که ناشرین همچنان متقاضی غرفه بودند؛ ولی غرفه برای واگذاری وجود نداشت. در این نمایشگاه ۳۵۴ ناشر رأساً و به نمایندگی از ۲۱۰ مؤسسه انتشاراتی شرکت داشتند. فعالیت ناشران عموماً در حوزه علوم اسلامی و انسانی بود و از وضعیت و سیستم مدیریت نمایشگاه راضی به نظر می رسیدند؛ لکن ناشران شیعی لبنان خیلی راضی به نظر

نمی رسیدند. آنان در این رابطه اظهار می داشتند که بسیاری از کتب شیعی در اینجا ممنوع است و این در حالی است که کتاب های ضد شیعه آزاد می باشد و تعدادی از این دست کتاب ها در نمایشگاه وجود دارد.

حضور ناشران ایرانی بسیار کم رنگ بود و افراد غرفه رایزنی فرهنگی ایران بسیار بی حال و بی رمق دیده می شدند که جا دارد سازمان فرهنگ و ارتباطات در تعیین افراد مسئول در این امر از افراد بانشاط و فعال و آشنا و علاقه مند به مسائل فرهنگی استفاده کند. جا داشت که غرفه جمهوری اسلامی ایران، از فعال ترین غرفه ها باشد که متأسفانه از ضعیف ترین غرفه ها بود که این بسی جای تأسف دارد. امید است که مسئولین سازمان فرهنگ و ارتباطات به این نوع مسائل اهمیت داده و احساس مسئولیت بیشتری کنند و با برنامه ریزی دقیق و حساب شده در این نمایشگاه ها شرکت نمایند.

کشورهای شرکت کننده

در این نمایشگاه ۲۵ کشور حضور داشتند که برخی از آنان عبارت بود از: مصر، کویت، ایران، عربستان سعودی، قطر، اردن، آلمان، انگلستان، سوئدان، سوریه، لبنان، هند، عمان، یمن، موریتانیا، لیبی، فلسطین، سوئد و روسیه. فعال ترین کشورها در این نمایشگاه به ترتیب: مصر با ۱۳۰ ناشر، لبنان با ۹۶ ناشر، عربستان سعودی با ۶۶ ناشر، کشورهای اول تا سوم را تشکیل می دادند. سوریه با ۴۲ ناشر و اردن با ۲۸ ناشر در رده بعدی قرار داشتند.

برنامه های جاتی

۱. جنگ

یکی از برنامه های جذاب و حاشیه ای نمایشگاه برگزاری جنگ بود. این برنامه که هر روز بعد از نماز مغرب اجرا می شد، بسیار متنوع بود. در این جنگ مادران و پدران نیز به همراه کودکان و نوجوانانشان شرکت می کردند.

۲. آموزش نقاشی

این برنامه نیز ویژه کودکان و نوجوانان

بود و هر روز بعد از ظهر در حیاط نمایشگاه توسط بهترین نقاشان شارجه و دبی به صورت نظری و عملی اجرا می شد و به لحاظ اینکه در آخر برنامه مربی، چهره نقاشان غربی و قدیم را نقاشی می کرد، از جذابیت خاصی برخوردار بود.

۳. مصاحبه تلویزیونی

در آخر سالن شماره ۲ که بزرگ ترین سالن نمایشگاه بود، غرفه ای شیشه ای در محلی مرتفع برای برگزاری مصاحبه تلویزیونی بود که هر روز دویار (ساعت ۱۰ تا ۱۱ صبح و ساعت ۱۹ تا ۲۰ بعد از ظهر) با صاحب نظران مسائل فرهنگی و مسئولین فرهنگی امیرنشین شارجه و اساتید دانشگاه و ناشرین عرب انجام می شد که این مصاحبه یک ساعت به طور مستقیم از تلویزیون شارجه و به طور خلاصه در اخبار تلویزیون دبی و ابوظبی و رأس الخیمه پخش می شد.

محورهای مصاحبه عموماً درباره نقش کتاب و کتابخوانی در شارجه و جامعه عربی، نقش ناشران در ترویج فرهنگ کتابخوانی، ارزیابی هجدهمین نمایشگاه بین المللی شارجه، راهکارهای جذابیت بیشتر در نمایشگاه، کیفیت شرکت ناشرین خارجی، ارزیابی بازدیدکنندگان داخلی و خارجی، معرفی نویسندگان و شاعران عرب و اسلامی، معرفی کتاب های برتر در حوزه های علوم انسانی و تجربی و علوم اسلامی، بود.

بازدید مسئولین شارجه

یکی از برنامه های بسیار خوب این نمایشگاه بازدید مسئولین آموزشی و فرهنگی شارجه از نمایشگاه و گفتگو با مردم و بازدیدکنندگان و ارزیابی رشد کیفی کتاب و ارزیابی فعالیت ناشرین معروف عرب بود. نام و مسئولیت آنان همان روز از طریق بلندگوی نمایشگاه به اطلاع عموم می رسید و محل نشست او نیز معلوم می شد، تا کسانی که بخواهند با آنان صحبت کنند به راحتی دسترسی داشته باشند.

سید محمد رضا حسینی